

Zvonu 1887, str. 494, je objavil A. Mejač dolgo pripovedko o »Škratovem gozdu« na »Zaploti«; tedanji urednik Levec, ki je od doma dobro poznal tiste kraje, je v nekaj vrsticah pripisal pripovedko, kakor je njemu bila znana, obenem je zapisal ime pravilneje »Hudičev gozd«. V resnici pa se tisti gozd še dandanes imenuje »Hudičev boršt« (Mejač se je izognil hudiču in borštu, Levec samo borštu) in góri pravijo Záplata in na njej ti vsakdo pokaže ta Hudičev boršt; nadalje ni na Zaplati nikakih brezden in prepadov, ampak je do vrha obrasla z bujno travo, da se poleti v njej kar skriješ. Mejač je tisto dolgo historijo brez dvoma sam razpredel, kajpada z najboljšim namenom; saj bi to storil tudi dober pripovedovalec; za našo knjigo pa je bilo treba jedro izluščiti, in to je avtor dobro oskrbel; imena pa so ostala, kakor jih je našel v svojem viru. — Tuintam je kaj preveč izpustil; n. pr. v bajki št. 46 »Vešča z bezovo roko« (iz Kresa, 1882, str. 577). Tu je naš avtor izpustil stavek, da je mladenič dekleta, ki je vešča, poznal; zato bajka ni prav razumljiva. To je jasno tudi iz varijante »Topolovo rebro«, ki jo avtor (iz Kresa 1882, str. 627) v opombi str. 382 navaja. Prav pa je avtor storil, da za osnovo ni vzel te zelo razblinjene sličnice.

Iz zakladnice svojega jezikovnega znanja je avtor kar mimogrede, na raznih mestih v predgovoru in v opombah razložil zanimive dragocenosti. N. pr. vrag je menda nemška beseda, stvn. warg (str. 14); pošast (str. 19) iz po- (t. j. zopet) + šast od glagola šbd, hoditi; weriand - wergand, stav. borec, odtod Bergant (str. 378); sv. Bartolomej - Berthold - parkel (str. 381); Cmer, cimir, »das Zimier«, Helmschmuck (str. 386); dolina Molnje je Mölltal, tam so prebivali Slovenci, tam še danes pravijo Schgratel (škratelj), splošno nemški je Schratel (str. 389).

Knjiga je zanimiva in poučna, kjer jo odpremo. Ako se ne razpeča kmalu, naj se priredi ljudska izdaja v opremi, kakor jo tako delo zasluži.

Dr. Jos. Tomineček.

Visky Károly: Volksbrauch der Ungarn. Budapest 1932. 196 strani + 33 slik.

Na podlagi še živčih običajev, katere vzdržujejo otroci, najvažnejši kmetski opravi in erotično življenje, ter na podlagi zgodovinskih podatkov, je zbral kustos etnografskega oddelka v narodnem muzeju v Budapešti bistvene ljudske običaje, ki so doma pri poljedelskih Madžarih, in jih podal širokemu svetu v nemškem jeziku; angleška izdaja ho sledila.

ČZN opozarja na Viskyjevo delo, ker so Madžari osrednji narod Srednjega Podonavja in v srednjepodonavski kulturi, v katero gravitira tudi naše vzhodno Podravje; nadalje radi vzgledne Viskyjeve delovne metode in tekočega načina pripovedovanja, radi katerega je knjiga tudi propagandna knjiga za Madžare par excellence.

Med madžarskimi običaji imajo največ sorodnosti z našimi oni, ki so cerkvenega izvora, in oni, ki temeljijo na sličnih gospodarskih prilikah. Krst in rojstvo otroka, sv. Trije Kralji, pust, post, velikonočne pisanice z belimi risbami na rdečem polju in s cvetličnimi ornamentami, praznovanje sv. Marka nadomešča pri nas sv. Jurij, kres, trgat-ev, kolinc, tepežnica, deloma še svatba, smrt in pogreb kažejo bolj ali manj sorodnosti z našimi slovenskimi običaji. Pač pa so običaji na praznik sv. Gregorja in sv. Blaža, velikonočno polivanje deklet, dekliski semnji, sprejem mladeniča med odrastle v fantovščino, prvi maj, žetev, Binkošti, sv. Lucija ali jaslice že izraziti nižinski pojavi, ki imajo zvezo s Hrvati in Srbi in so v tesnejših stikih s sredozemskim kakor z alpskim kulturnim krogom. Najbolj samonikla madžarska lastnina je ples in preja. Oboje sega iz vzhoda ter so v obeh teh običajih Madžari najzahodnejši predstavitelji vzhodnih, nomadskih običajev v Evropi. Prav tak običaj je reges, božični obhod fantov s petjem in igranjem, katerega izvaja Visky iz šamanizma starih Madžarov.

Izmed bistvenih madžarskih običajev manjkajo knjigi pastirski običaji iz Puste, kjer so čikoši in guljaši n. pr. v Hortobágyjskih stepah vzdrževali spomine na staro nomadsko madžarsko življenje.

Avtor, ki je dosedaj znan širokemu svetu po svoji knjigi *Hungarian peasant customs*, prikazuje madžarske običaje v obliki preprostega poročanja. Slog pa, v katerem podaja avtor običaje, kaže, da jih tudi doživlja in da doumeva kulturno potrebo, ki je te običaje rodila, razvijala in vzdrževala.

Franjo Baš.

Zemljepis za II. razred srednjih in njim sorodnih šol. Evropa. Sestavili Karel Prijatelj, dr. Valter Bohinec, dr. Roman Savnik. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. 1932. 133 strani.

V povojnih letih so nastale razne naše šolske knjige kot izvlečki iz večjih strokovnih priročnikov; večino njih radi odložimo, čimprej moremo, in isto dela tudi dijak radi kopiranja dejstev, števil, imen ter pomanjkanja preglednosti in vzročnosti.

Avtorji naše knjige so drugačni. V zavesti, da je temelj zemljepisnega pouka zemljevid, altant, na katerem se more orijentirati dijak po lahkem, preprostem in jasnem vodstvu, so podali knjigo, ki predstavlja vodnika po zemljevidu ali besedilo h kartografskim črtežem posameznih političnih edinic na evropskem kontinentu. Da se niso držali zemljepisnih enot, kar bi bilo strokovno zemljepisno potrebno, ni njihova krivda, ampak gre na rovaš predpisanih učnih načrtov. Isto velja tudi za razpored snovi, po katerem je podana n. pr. Italija med Albanijo in Avstrijo, Češkoslovaška med Evropsko Turčijo in Poljsko ali Belgija za Nemčijo in Švico in ne poleg držav Zahodne Evrope. Posamezne države so podane po pokrajinski in nato po kulturni sliki, vse pa vseskozi pregledno, v prijetnem slogu; gradivo je razvrščeno naravnost tekoče, tako da more knjiga postati iz šolskega učbenika tudi ljudska knjiga, kar je gotovo prvi slučaj pri naših srednješolskih učnih knjigah. Tudi oprema je na višku; v tem pogledu moramo posebno pohvaliti dobro podane in značilne slike mest, ki lajšajo dijaku orijentacijo zlasti s tem, ko ponazorjujejo posamezne zemljepisne različne evropske predele z njihovimi političnimi in kulturnimi središči.

Knjiga upošteva najnovejše podatke in najnovejše stanje. Pri tem bi opozorili na nekatere, v bistvu malenkostne, popravke. Pravo ime je še vedno Franc Jožefova (p. 2) in ne Nansenova zemlja; nedavno je to izrecno poudaril Samojlovič. Reka po rapalski pogodbi ni pripadla Italiji (p. 28), ampak je postala svobodna država. Italiji je Reka pripadla 1924 po rimski pogodbi. Rapalsko pogodbo težko imenujemo mirovno pogodbo (p. 51). Parmezan pride od mesta Parme, tako da metodično ni dobro navajati ga v poudarjeni zvezi z Lombardijo (p. 48). Saratov ni izhodišče železnice v Turkistan (p. 85), ampak Samara. Novo, enotno ime za mestna dvojčka Barmen-Elberfeld (p. 110) je Wuppertal. Že poudarjeno produkcijo tobaka v Grčiji bi kazalo še poudariti, ker zavzema Grčija v tem pogledu daleko prvo mesto v Evropi. Da bi bil Carigrad ostal najvažnejše tržišče Balkana (p. 40), je dvomljivo; vzporedno s povojnim padcem Carigrada se dvigajo Atene, ki so danes industrijsko in trgovsko najvažnejše balkansko mesto. (Prim.: Schacher G.: *Der Balkan und seine wirtschaftlichen Kräfte*. Stuttgart 1930.) Drugače pa je knjiga vseskozi točna, vseskozi sodobno obdelana tako s strokovnega kakor z metodičnega vidika. Radi tega jo moramo pozdraviti z željo, da bi nje avtorji sestavili istotako vzorne knjige tudi za ostale razrede srednjih šol. To želimo v interesu mladine in šole kakor tudi v interesu zemljepisne vede.

Franjo Baš.

Korošec Viktor, univ. prof. (Ljublj.): *Hethitische Staatsverträge. Ein Beitrag zu ihrer juristischen Wertung.* (Leipziger rechtswissenschaftliche Studien, herausgegeben von der Leipziger Juristen-Fakultät, Heft 60.) Verlag Weicher, Leipzig 1931, VIII in 118 str. vel. 8° Mk 6.—

Profesor za rimsko pravo na juridični fakulteti ljubljanske univerze dr. Viktor Korošec je pokazal v tej knjigi lep sad svojega specialnega studija staroorientalske